

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

№ 1 (35)
2023

*Спільний українсько-румунський
науковий журнал*

CURRENT ISSUES OF SOCIAL STUDIES AND HISTORY OF MEDICINE

Joint Ukrainian-Romanian scientific journal

BUKOVINIAN STATE MEDICAL UNIVERSITY

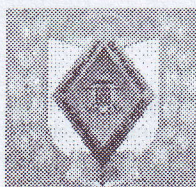

STEFAN CEL MARE UNIVERSITY OF SUCEAVA

<http://apsnim.bsmu.edu.ua>

<https://www.facebook.com/apsnim>

BUKOVINIAN STATE
MEDICAL UNIVERSITY

БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ȘTEFAN CEL MARE
UNIVERSITY
OF SUCEAVA

СУЧАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. ШТЕФАНА ЧЕЛ МАРЕ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

AKTUALINI PYTANNIA SUSPILINIH
NAUK TA ISTORIИ MEDITSINI
(APSNIM)

CURRENT ISSUES OF SOCIAL
STUDIES AND HISTORY OF
MEDICINE

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК
И ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ

ENJEUX ACTUELS DES SCIENCES
SOCIALES ET DE L'HISTOIRE DE
LA MEDECINE

Спільний українсько-румунський науковий журнал
Joint Ukrainian-Romanian scientific journal

2023, 1 (35)

<i>Журнал засновано в 2013 р. Перереєстровано 27.07.2015 р. у Міністерстві юстиції України (Серію. № 21495-11295ПП – Сер. КВ)</i>	<i>Journal started publishing in 2013 year. Re-registered in the Ministry of Justice of Ukraine 27.07.2015 p (Cert. of registr. № 21495-11295PP – Ser. KB)</i>
<i>Журнал включено до Категорії "Б" Переліку наукових фахових видань України з історичних та філологічних наук (Наказ МОН України № 409 від 17.03.2020р.).</i>	<i>Journal is on the List of Scientific Professional publication of the Ministry of Education and Science of Ukraine Category «B», entitled to publish main results of dissertations in different fields of Historical sciences and Philological sciences (order № 409 of 17.03.2020)</i>

Editors-in-Chief: Dr. of History, Prof. **Antoni Moysey** (Bukovinian State Medical University)
Dr. of History, Prof. **Stefan Purici** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Executive Editors: Dr. of Philology, Prof. **Antonina Anistratenko**, responsible for the electronic version of the journal
Ph.D., Assoc. Prof. **Yulia Rusnak** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Larysa Shutak** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Halyna Navchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Halyna Navchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Assoc. Prof. **Alla Tkach** (Bukovinian State Medical University)
Dr. of History, Assoc. Prof. **Harieta Mareci Sabol** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Editors Assistants: Ph.D., Associate Prof. **Inha Tymofijchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Vasile M. Demciuc** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Responsible for the Bibliographic description of the references: **Svitlana Tulevska**

INDEXING: Index Copernicus – 73.78 (2016) | Infotbase Index – 2.5 (2016) | MIAR – 2.4 (2016) | SJIF – 3.98 (2017) | JICIndex – 0.110 (2017) | SJIF – 5.952 (2020)

Journal was registered in the international scientometric and bibliographical database *Index Copernicus*, *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*, *Ulrichs Web*, *Erli Plus*, *Scientific Indexing Services*, *Index of Turkish Education*, *Infotbase Index*, *World Cat*, *DRJI*, *MIAR*, *Root Indexing*, has published in database: *Google Scholar*, *SCIARY* (*World Wide Science Educational Library*), *Scientific periodicals of Ukraine*, *CEEOL* (Germany), *e-library*.

EDITORIAL BOARD:

SOCIAL SCIENCES

History: Prof. *Onoriu Colăcel*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof., *Serhiy Dobrshanskyi*, Ph. D., Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine); Assoc. Prof. *Gennadii Kazakevych*, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine); Prof. *Michel Kerautret*, Dr. of History, Ecole des Hautes études en sciences sociales (Paris, France); Prof. *Zenon Kohut*, Dr. of History, Alberta University (Edmonton, Canada); Prof. *Anatoliy Kotsur*, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine); Prof. *Oleksandr Kurochkin*, Dr. of History, M. Rylskyi Institute of Art, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine); Prof. *Yuri Makar*, Dr. of History, Academician of the Ukrainian Academy of History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine); Senior Research Associate *Paul Meerts*, Dr. of History, Institute of International Relations Clingendael (The Hague, Netherlands); Prof. *Olimpia Mitric*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Gheorghe Onişoru*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Nataliya Petrova*, Ph. D., I. I. Mechnikov National University of Odesa (Ukraine); Assoc. Prof. *Florin Pintescu*, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Acad. *Stepan Pavliuk*, Dr. of History, Director of the Institute of Ethnology, Academy of Sciences (Ukraine); Acad. *Anna Skrypyk*, Dr. of History, Director of the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine); Prof. *Andrzej Wawryniuk*, Dr. of History, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Cholimie (Poland);

Philology: Prof. *Bertrand Badiou*, Dr. of Philology, Ecole normale supérieure (Paris, France); Prof. *Piotr Borek*, Dr. of Philology, Head of the Polish Philology Institute Krakiv Pedagogical University (Poland); Assoc. Prof. *Carmen Dărăbuș*, Dr. of Philology, Kliment Ohridski University of Sofia (Bulgaria); Prof. *Mircea A. Diaconu*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Evelina-Mezalina Graur*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Adam Falowski*, Dr. of Philology, Head of the East Slavic Philology Institute Jagiellonian University (Poland); Prof. *Roma Franko*, Dr. of Philology, University of Saskatchewan (Canada); Assoc. Prof. *Anastasiya Lepetiukha*, Kharkiv national pedagogical university named after H. Skovoroda (Ukraine); Assoc. Prof. *Simona-Aida Manolache*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Chief Research Worker *Anna-Maria Sorescu-Marinkovich*, Dr. of Philology, Balkan Institute at Serbian Academy of Sciences and Art (Belgrad, Serbia); Prof. *Hanna Martynova*, Dr. of Philology, Bohdan Chmelnytskyi Cherkasy National University (Ukraine); Prof. *Ovidiu Morar*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Mihaela Violeta Munteanu*, Dr. of Philology, Technical University of Cluj-Napoca (Romania); Prof. *Rodica-Mărioara Nagy*, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Felix-Narcis Nikolau*, Dr. of Philology, Lunds universitet (Sweden); Prof. *Antoaneta Olteanu*, Dr. of Philology, Bucharest University (Romania); Assoc. Prof. *Oleksandr Rak*, Ph. D. of Philology, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Nataliya Rusnak*, Dr. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine); Dr. of Philology, Prof. *Svillana Shabat-Savka*, Ph. D. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);

Philosophy: Prof. *Sorin Tudor Maxim*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Diego Sanches Mecka*, Dr. of Philosophy, National University of Distance Education (Madrid, Spain); Assoc. Prof. *George Neamțu*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Bogdan Popoveniuc*, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Assoc. Prof. *Nina Zoriy*, Ph. D. of Philosophy, Bukovinian State Medical University (Ukraine).

HISTORY OF MEDICINE:

Assoc. Prof. *Carmen Cornelia Bălan*, Dr. of Psychology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Dr. med. Dipl.-Psych, MBA, *Gerhardt Dammann*, Chief of Psychiatrische Klinik Münsterlingen and the psychiatric services Thurgau (Switzerland); Prof. *Alexander Fediv*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Oleksandr Ivashiuk*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Alfred Prits*, Dr. of Psychology, President of World Psychology Union Head of Psychotherapy and Psychoanalysis Institute in Vienna (Austria); Assoc. Prof. *Nadia Laura Serdenciuc*, Dr. of Educational Sciences, Ștefan cel Mare University of Suceava (Romania); Prof. *Viktor Tashchuk*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine); Prof. *Dmytro Tyntyuk*, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N. Testemitsanu (R. Moldova); Prof. *Bohdan Vasylevskiy*, Dr. of Medicine, Chief of Psychosomatik Institute (Warsaw, Poland); Prof. *Vasyl Cheban*, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine).

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія "Історичні та філологічні науки" || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series "Historical and philological sciences" / Редколегія: А. Мойсей, Ш. Пуріч. Чернівці-Сучава: БДМУ. 2023. № 1 (35). 156 с.

ISSN: 2311-9896; EISSN 2411-6181

The actual problems of world history, history of Ukraine, history of religion, ethnogenesis and traditional culture of peoples, archeology, philosophy, linguistics, literature and history of medicine are investigated in the journal. The journal is the international edition according to the sphere of extension and geography of the authors.

ББК 60я53+5г.я43

The journal is published in paper and electronic version with the resolution of the academic council of Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Decision № 13. Date: 25.05.2023).

The authors are responsible for the selection, accuracy of given information, citations, proper names, geographical names and other data.

Publishing: 2-4 issues a year. Languages: Ukrainian, Russian, English, French.

Address: Ukraine, 58000, Chernivtsi, Heroiv Maidanu str., 3, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies.
Tel.: (0372) 520871. **E-mail:** snim@bsmu.edu.ua; society@bsmu.edu.ua

The electronic version of the journal is available on the Web sites: <http://apsnim.bsmu.edu.ua>; <http://doaj.org> (DOAJ); <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> (National V. Vernadskij library web-site); <http://e-apsnim.bsmu.edu.ua> (OJS); <https://journals.indexcopernicus.com/representative/issue/list> (Copernicus ICI).

ЗМІСТ SUMMARY

ІСТОРИЧНІ НАУКИ HISTORICAL SCIENCE

ЮБІЛЕЇ ANNIVERSARY

Бадюк Михайло, Пасько Ірина, Солярник Валерій. ВНЕСОК ВИПУСКНИКА МЕДИКО-ХІРУРГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ ЛІКАРЯ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО (1834-1873) В ОРГАНІЗАЦІЮ НАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ КРИМУ (ДО 190-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ).

C. 6-11

Badiuk Mykhailo, Pasko Iryna, Solyarik Valeriy. Contribution of doctor Stepan Rudansky to the organization of medical aid to the population of Crimea: to the 190th anniversary of the birthday of S.V. Rudansky (1834-1873).

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ WORLD HISTORY

Добржанський Олександр, Притулюк Василь. ОССОЛІНЕУМ ЯК СПІЛЬНА ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА УКРАЇНЦІВ ТА ПОЛЯКІВ.

C. 12-16

Dobrzhansky Oleksandr, Prytuliuk Vasyli. Ossolineum as a common historical heritage of Ukrainians and Polishes.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ HISTORY OF UKRAINE

Макар Юрій, Кучерепа Микола. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОСВІТИ ТА ВОЛИНСЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.

C. 17-24

Makar Yuriy, Kucherepa Mykola. Activities of Prosvita and the Volyn ukrainian association in Volyn in the interwar period.

Юрій Михайло. КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА "ПРОСВІТА" В УМОВАХ ПОГРАНИЧЧЯ ГАЛИЧИНИ.

C. 25-29

Yuriy Mykhailo. Cultural and educational activities of the society "Enlightenment" in the conditions of the border region of Galicia.

ЕТНОЛОГІЯ ETHNOLOGY

Мойсей Антоній. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ДІМІТРІЯ ДАНА.

C. 30-41

Moysey Antoni. Dimitrie Dan's life path.

Мойсей Антоній, Моїсей Аркадій. "ПУТНЯНСЬКИЙ МОНАСТІР І ГРОМАДА" ОЧИМ ДІМІТРІЯ ДАНА.

C. 42-48

Moysey Antoni, Moisei Arkadiy. "Putnian Monastery and Community" as viewed by Dimitrie Dan.

ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ HISTORY OF MEDICINE

Бадюк Михайло, Пасько Ірина, Солярник Валерій. ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ ТА МУЗЕЇВ МІСТА КИЄВА У ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СЛУХАЧІВ.

C. 49-55

Badiuk Mykhailo, Pasko Iryna, Solyarik Valeriy. On the question of the use of the museum of the Ukrainian military medical academy and museums of the city of Kyiv in military-patriotic education.

Беліков Олександр, Мойсей Антоній, Белікова Наталія, Белікова Людмила. З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ТРАВМАТОЛОГІЇ. ДО ПОСТАНОВКИ ПИТАННЯ.

C. 56-63

Belikov Oleksandr, Moysey Antoni, Belikova Natalia, Belikova Liudmila. On the history of maxillofacial traumatology. To the question of the issue.

Гордієнко Віктор, Перепелиця Олеся, Гордієнко Ірина. ГРЕЛІН – ГОРМОН ГОЛОДНОГО ШЛУНКА.

C. 64-67

Gordienko Viktor, Perepelytsia Olesia, Gordienko Iryna. Ghrelin is hungry hormone.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ TEACHING METHODOLOGY IN SYSTEM OF MEDICAL EDUCATION

Горошко Олександра, Захарчук Олександр, Панасенко Надія, Драчук Віра. МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЛІЦЕНЗІЙНОГО ІСПИТУ.

C. 68-71

Goroshko Olexandra, Zakharchuk Olexandr, Panasenko Nadiia, Drachuk Vira. Interdisciplinary integration in the context of preparation for the license exam.

Лисанець Юлія, Бєляєва Олена, Гаврильсва Ксенія, Ефендієва Світлана, Таран Зінаїда. Біографії лікарів-письменників США ХХ століття як навчально-виховний ресурс для студентів ЗВМО.

C. 72-76

Lysanets Yuliia, Bieliaieva Olena, Havrylieva Ksenia, Efendiieva Svitlana, Taran Zinaida. THE BIOGRAPHIES OF 20TH-CENTURY U.S. PHYSICIAN-WRITERS AS AN EDUCATIONAL RESOURCE FOR MEDICAL STUDENTS.

Тимофієва Марина, Скакун Ігор. БАЛАНС ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ СКЛАДНИКІВ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ. С. 77-79
Timofieva Marina, Skakun Ihor. Balance of traditional and innovative ingredients in the modern educational space.

Роговий Юрій, Білоокій В'ячеслав. РОЛЬ ПЕРСОНАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА В ПОЛІПШЕННІ ВИКЛАДАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ І КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН. С. 80-82
Rohovyi Yurii, Bilookiy Vyacheslav. The role of a modern teacher's personal learning environment in improving the teaching of fundamental theoretical and clinical disciplines.

Ротар Діана, Бліндер Олена, Гуменна Анна, Дейнека Святослав, Олійник Ігор. ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ. С. 83-88
Rotar Diana, Blinder Olena, Humenna Anna, Deineka Svyatoslav, Oliinyk Igor. Use of Information and Communication and Technologys in the process of organisation of communication with forigen students.

РЕЦЕНЗІЇ REVIEWS

Шутак Лариса. РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ: МОІСЕЙ А. "ВЧИТЕЛЬ ПЕРЕПАТЕТИК", ЧЕРНІВЦІ: ВИДАВНИЧИЙ ДІМ "РОДОВІД", 2021, 184 С. С. 89
Shutak Larisa. Review of book: Moisey A. "The teacher of the pathetics", Chernivtsi: Publishing house "Rodovid", 2021, 184 p.

Чучко Михайло. РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ НЕМЕТ Т.М. "ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА БУКОВИНІ ТА ЙОЗЕФ ФОН ЧИЖМАН: ЗА ЛАШТУНКАМИ ВІДЕНСЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ ПОЛІТИКИ" / ПЕРЕКЛ. З НІМ. ОЛЕГА КОНКЕВИЧА", МОНОГРАФІЯ, ЧЕРНІВЦІ: НАШІ КНИГИ, 2019, 312 С. С. 90-91
Mykhailo Chuchko. Thomas Mark Nemeth's Monograph "The Orthodox Church in Bukovina and Joseph von Chizhmann: Behind the Scenes of Vienna's Church Politics / transl. by Oleh Konkevych", Monograph, Chernivtsi: Our Books, 2019, 312 p., review.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ PHILOLOGICAL SCIENCE

МОВОЗНАВСТВО LINGUISTICS

УКРАЇНСЬКА МОВА UKRAINIAN LANGUAGE

Навчук Галина, Шутак Лариса, Полагнин Анна. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МЕДИЧНИХ І ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ПРАЦІ. С. 92-95
Navchuk Halyna, Shutak Larisa, Polagnyn Anna. Communicative competence of medical and pharmaceutical employees and their work efficiency.

Руснак Наталія, Струк Іванна. ПАРЕМІЇ ЗІ СЛОВОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ У СВІТЛІ НАЇВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ УКРАЇНЦІВ. С. 96-99
Rusnak Natalia, Struk Ivanna. Paremia with the word for the designation of natural phenomena in the terms of the naive picture of the Ukrainian people's world.

Руснак Юлія. СЕНТЕНЦІЇ У ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ. С. 100-104
Rusnak Yulia. Maxims in the artistic discourse of Olga Kobilyanska.

Ткач Алла, Ткач Максим. Слово – зброя (про новотвори як мовне віддзеркалення російсько-української війни). С. 105-108
Tkach Alla, Tkach Maksym. THE WORDS AS A WEAPON (ABOUT NEOLOGISMS BEING A LINGUISTIC REFLECTION OF THE RUSSIA-UKRAINE WAR).

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ GERMAN LANGUAGES

Качан Богдана, Чайковська Наталія, Стегніцька Любов, Остапчук Оксана. Порівняльний аспект у формуванні лексики термінології субмови педіатрії. С. 109-112
Kachan Bogdana, Chaikovska Natalia, Stehniitska Liubov, Ostapchuk Oksana. COMPARATIVE ASPECT OF LEXICON FORMATION IN PEDIATRIC TERMINOLOGY.

РОМАНСЬКІ МОВИ ROMAN LANGUAGES

Кібак Діана. Назви румунського народного костюма (Сторожинецький район Чернівецької області). С. 113-116
Kibak Diana. NAMES OF THE ROMANIAN FOLK COSTUME (DISTRICT OF STOROZHNETS, CHERNIVTSI REGION).

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ НЕМЕТ Т.М.
“ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА БУКОВИНІ ТА ЙОЗЕФ ФОН
ЧИЖМАН: ЗА ЛАШТУНКАМИ ВІДЕНСЬКОЇ ЦЕРКОВНОЇ
ПОЛІТИКИ / PEREKŁ. Z NIM. OŁEGA KONKEVICHА”,
МОНОГРАФІЯ, ЧЕРНІВЦІ: НАШІ КНИГИ, 2019, 312 С.
Михайло ЧУЧКО**

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(Україна)

**THOMAS MARK NEMETH'S MONOGRAPH “THE
ORTHODOX CHURCH IN BUKOVINA AND JOSEPH VON
CHIZHMANN: BEHIND THE SCENES OF VIENNA'S
CHURCH POLITICS / TRANSL. WITH GERM. OLEH
KONKEVYCH”, MONOGRAPH, CHERNIVTSI: OUR BOOKS,
2019, 312 p, REVIEW
Mykhailo CHUCHKO**

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine),
m.chuchko@chnu.edu.ua; ORCID iD is 0000-0002-1326-2865

Історія Православної Церкви в різних землях колишньої Дунайської монархії Габсбургів, зокрема на теренах австрійської провінції Буковина, продовжує залишатися в сфері наукових інтересів вчених різних країн та донині не втратила своєї актуальності як дослідницька проблема. У цьому контексті заслуговує на особливу увагу монографічна праця австрійського вченого, доктора, професора Віденського університету о. Томаса Марка Немета/ Thomas Mark Nemeth “Православна Церква на Буковині та Йозеф фон Чижман: за лаштунками віденської церковної політики”, що побачила світ 2019 року в Чернівцях, у видавництві “Наші книги” в рамках міської програми книговидання імені бургомістра Антона

Кохановського. В основу цього україномовного видання покладено німецькомовну монографію Томаса М. Немета “Joseph von Zhishman (1820-1894) und die Orthodoxie in der Donaumonarchie” (Freistadt: Plochl Druck GmbH, 2012. 402 s.), подану автором 2013 року у Віденський університет на здобуття габілітації в галузі богослов'я та історії Східних Церков. Переклад тексту роботи з німецької на українську здійснено львів'янином Олегом Конкевичем.

Монографія д-ра Т.М.Немета присвячена недостатньо висвітленій в історіографії постаті фахівця із православного канонічного права, професора Віденського університету д-ра Йозефа рицаря фон Чижмана, який, будучи урядовим експертом з канонів Східної Церкви, зіграв важливу роль у визначенні статусу та організації управління в єпархіальних структурах Православної Церкви на теренах Дунайської монархії і особливо щодо управління православними єпархіями в провінціях Буковина та Далмація, для яких, на підставі його експертних висновків, в 1873 р. цісарським указом було створено православну Буковинсько-Далматинську митрополію, що об'єднувала православні єпархії Ціслеитанської частини імперії Габсбургів. Вагомим був також внесок проф. Й. фон Чижмана у справу підготовки богословських кадрів для православного теологічного факультету Чернівецького університету Франца-Йосифа, заснованого в 1875 р. Уважно і ретельно вивчивши праці дослідників з Австрії, Греції, Сербії, Румунії, України, Словаччини та ін. країн, автор розглянув означені питання через призму особистості професора-каноніста у п'яти тематичних розділах праці, ґрунтуючись на джерелах з архівосховищ Австрії, Словенії, Румунії та України, більшість з яких введено ним у науковий обіг уперше, що є вельми цінним для розширення джерельної бази проблеми.

Визначивши у вступі актуальність теми дослідження, охарактеризувавши джерела та також обґрунтувавши структуру монографії, дослідник перейшов до висвітлення життя та діяльності проф. Й. фон Чижмана, характеристики його творів та викладацької роботи, присвятивши розгляду цих питань перший розділ монографії. У другому розділі праці автор дослідив ландшафт православ'я у Дунайській монархії, розглянувши устрій та організацію єпархіальних структур Православної Церкви в Транслейтанській та Ціслеитанській частинах імперії Габсбургів, зокрема на Буковині, приділивши також окрему увагу громадам

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал.
(APSNIM), 2023, № 1(35), Р. 90-91

православної "діаспори". Третій розділ Т. М. Немет присвятив внеску проф. Й. фон Чижмана в справу підготовки буковинських православних богословів, які стояли біля витоків православного теологічного факультету заснованого в 1875 р. у Чернівцях університету. Він окремо зупинився на постатях О. Коморошана, К. і Є. Поповичів, В. фон Репти, Е. Воюцького. У четвертому розділі автор дослідив канонічні аспекти створення і організації Буковинсько-Далматинської митрополії. Особливий інтерес становлять оприлюднені д-ром Неметом документи щодо контактів проф. Й. фон Чижмана з єпископом Буковини Євгенієм (Гакманом) в справі утворення митрополії з центром в Чернівцях. П'ятий розділ монографії присвячений питанню скликання церковного конгресу Буковини та справі участі в церковному управлінні мирян, де Т.М. Немет наводить експертні висновки віденського професора-каноніста з цього питання. Завершується книга резюме та 6-ма додатками, які містять хронологію подій життя проф. Й. фон Чижмана, тексти листування, офіційні документи, рукописи, експертні висновки, статі і звіти професора-каноніста, а також неопубліковані джерела, опубліковані матеріали та літературу, що справляє позитивне враження. Так само у праці імпонує те, що вона має іменний покажчик та містить ілюстративні матеріали, що унаочнюють текст.

До певних упущень можна віднести окремі неточності при перекладі українською німецькомовного варіанту праці. Так, у параграфі про Василя Репту, перекладач зробив у примітці внизу, де автор у німецькомовному тексті наводить думку В. Гейца про походження Репти з давнього молдавського мазилського роду із Руського Банилова, тобто з мазилів – відставних бояр, помилку, переклавши в україномовному варіанті, ніби В. Репта походив "із давнього молдавського роду Мацилів із Русь-Банилі" (с.129). А на с. 130, коли йде мова про призначення Володимира (Репти) в 1896 р. консисторським архимандритом при митрополиті Аркадії (Чуперковичу), подає в перекладі, що "16 лютого 1896 р. Репту призначили протосинкелом новоіменованого митрополита Аркадія Чуперковича". До речі, в оригінальному тексті згадки про Володимира (Репту) як протосинкела в 1896 р. немає. Так само з покажчиків Буковинської архієпархії відомо, що Володимир (Репта) став протосинкелом у 1886 р., архимандритом – в 1890 р., а в 1896 р. був консисторським архимандритом-митрофором (Див.: *Schematismus der Bucovinaer gr.-or. Archiepiscopal - Diöcese für das Jahr 1901*. S.27).

Однак огріхи перекладу анітрохи не применшують високої наукової вартості монографії д-ра Т.М.Немета, яка є самостійним, новаторським дослідженням, що має теоретичну і практичну цінність для вивчення релігійної політики Габсбургів та устрою Православної Церкви в Дунайській монархії загалом і на Буковині зокрема.

Chuchko Mykhailo. Thomas Mark Nemeth's monograph "The Orthodox Church in Bukovina and Joseph von Chizhmann: behind the scenes of Vienna's Church politics / Transl. with germ. Oleh Konkevych". – Monograph. Chernivtsi: Our Books, 2019. 312 p. Review. The history of the Orthodox Church in different lands of the former Danubian Habsburg Monarchy, in particular in the territory of the Austrian province of Bukovina, continues to be in the field of scientific interests of scientists from different countries and has not lost its relevance as a research problem. In this context, the monographic work of the Austrian scientist, doctor, professor at the University of Vienna, Fr. Thomas Mark Nemeth "The Orthodox Church in Bukovina and Josef von Chizhman: behind the scenes of the Viennese church policy", which was released in Chernivtsi in 2019, in the publishing house "Our Books" as part of the city's book publishing program named after Burgomaster Anton

Kokhanovsky.

The monograph of Dr. T. M. Nemeth structures of the Orthodox Church on the territory of the Danube Monarchy, and especially regarding the administration of the Orthodox dioceses in the provinces of Bukovina and Dalmatia, for which, on the basis of his expert findings, in 1873 an imperial decree created the Orthodox Bukovina-Dalmatian Metropolis, the eparchy of the Cesleitan part of the Habsburg Empire. The contribution of Prof. J. von Chizhman in the training of theological personnel for the Orthodox theological faculty. Chernivtsi Franz Josef University, founded in 1875. Having carefully and thoroughly studied the works of researchers from Austria, Greece, Serbia, Romania, Ukraine, Slovakia, etc. countries, the author considered the identified issues through the prism of the personality of the professor-canonist in five thematic sections of the work, based on sources from the archives of Austria, Slovenia, Romania and Ukraine, most of which he introduced into scientific circulation for the first time, which is very valuable for expanding the source. the base of the problem.

Dr. T.M.Nemeth's monograph is an independent, innovative study of theoretical and practical value for studying the religious policy of the Habsburgs and the structure of the Orthodox Church in the Danube Monarchy in general and in Bukovina in particular.

Key words: monograph review, Danubian Habsburg Monarchy, Orthodox Church, J. von Chizhman, Bukovina, Orthodox Bukovina-Dalmatian Metropolis, Chernivtsi Franz Josef University.

Михайло Чучко – доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Автор монографій з історії Молдавського князівства та православної церкви на Буковині ("И възят Бога на помощь": соціально-релігійний чинник в житті православного населення північних волостей Молдавського воєводства та австрійської Буковини (епоха пізнього середньовіччя та нового часу)), "Православні культові споруди Буковини: Дерев'яні церкви та дзвіниці середини XIV – початку XX століть", "Православна обитель над Прутом: минуле і сьогодення чоловічого монастиря Різдва Пресвятої Богородиці "Гореча" в Чернівцях", "Вознесенська церква в Лужанах: історія, архітектура та опорядження найдавнішої пам'ятки середньовічного культового будівництва в північній частині Буковини", "У горнилі випробувань: Православна Церква на Буковині в 1914–1919 рр.", "Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Резиденція православних митрополитів Буковини і Далмації) = Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (The Residence of the Orthodox Metropolitans of Bukovina and Dalmatia)", "Козмин (1497): буковинська перемога Штефана Великого", "Історія і сьогодення Православної Церкви на Буковині: до питання про адміністративно-територіальний устрій та духовне підпорядкування єпархіальних структур краю в середині XIV – на початку XXI ст.". Почесний краєзнавець України.

Mykhailo Chuchko – Doctor of History, Professor of the Department of World History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. The author of monographs on the history of the Moldavian Principality and the Orthodox Church in Bukovina ("Taking God to help" a social and religious factor in the life of the Orthodox population of the northern counties of the Moldavian principality and Austrian Bukovina (the era of the late Middle Ages and the new time)), Orthodox cult places: Wooden churches and belfries of the middle of the 14th and early 20th centuries, Orthodox monastery on the Prut: past and present of the male monastery of the Nativity of the Holy Virgin Horecea in Chernivtsi, Ascension church in Luzhany: history, architecture and decoration of the ancient church in the northern part of Bukovina, In the crucible of trials: Orthodox Church in Bukovina in 1914-1919, Yuriy Fedkovych Chernivtskiy National University (Residence of the Orthodox Metropolitans of Bukovina and Dalmatia), Kozmin (1497): the Bukovina victory of Stephen the Great, History and present of the Orthodox Church in Bukovina: to the question of the administrative-territorial structure and spiritual subordination of eparchial structures. at the beginning of the XXI century. Honorary regional historian of Ukraine.

Received: 02.05.2023

Advance Access Published: June, 2023

© M. Chuchko, 2023

Підписано до друку 30.06.2023. Формат 60х84/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.

Обл.-вид. арк. 13,6. Ум.-друк. арк. 17,55.

Тираж 100 пр. Зам. №65-2023.

Віддруковано ФОП Лівак У.М. Реєстр № ДК-7505.

58018, м. Чернівці, вул. Головна 244/5

Видавництво БДМУ

Свідомство державного реєстру

Серія ДК, №2610 від 12.09.2006 р.